

Alternatieve werkwijzen voorbereiding raadsbesluit jaarstukken

- De Gemeentewet art. 198 schrijft voor dat de raad de jaarstukken vaststelt. Met het vaststellen van de jaarstukken wordt het college décharge verleend over het afgelopen jaar.
- De Gemeentewet art. 213 schrijft voor dat de raad een accountant aanstelt voor controle van de jaarrekening. De accountant controleert de jaarrekening op getrouwheid, rechtmatigheid en of de jaarrekening verenigbaar is met het jaarverslag. De accountant brengt verslag uit aan de raad (afschrift naar college).
- Er is geen wettelijke verplichting voor de raad om aanvullend eigen onderzoek te doen.
- Er is geen wettelijke verplichting een rekeningen- of auditcommissie in te stellen.

In Haarlem is destijds gekozen voor de combinatie van een Auditcommissie voor de aanstelling en aansturing van de accountant en de Rekenkamercommissie voor een onderzoek in aanvulling op het onderzoek van de accountant. De accountant onderzoekt m.n. de rechtmatigheid, de rekenkamercommissie bij de jaarstukken uitsluitend de doelmatigheid en doeltreffendheid van het beleid. Het beleggen van deze taak bij de rekenkamercommissie is vrij uniek.

De reden voor de instelling van een commissie is de specialistische kennis die nodig is voor goed inzicht in de gemeentefinanciën. Door instelling van een commissie hoeven niet alle raadsleden zich hierin te verdiepen. Dat is efficiënt, maar kan tegelijkertijd bij de overige raadsleden de prikkel wegnemen om kennis over gemeentefinanciën en de P&C-cyclus te vergaren.

De aanpak in andere gemeenten varieert. Uit de inventarisatie komen drie hoofdvormen naar voren:

1. Minimumvariant – geen onderzoek naast het accountantsonderzoek. De jaarstukken en het accountantsverslag worden geagendeerd in de reguliere commissie en raad en na eventueel een korte toelichting door de accountant, door de raad vastgesteld.
2. Raadscommissie – een commissie van raadsleden (rekeningencommissie, auditcommissie of commissie met andere naam) onderzoekt met name het jaarverslag.
 - Hierbij worden verschillende methoden toegepast: een checklist, een quickscan, raadsmarkten, een jaarrekeningendag met interviews op de hei of varianten daarop. Het tijdsbeslag voor de commissie varieert van enkele uren tot meerdere dagen.
 - Het resultaat van het onderzoek wordt vastgelegd in een brief aan de raad die bij de jaarstukken en het accountantsverslag wordt geagendeerd.
3. Duisenberg –methode (bij een aantal commissies in de Tweede Kamer toegepast)
 - Twee door de commissie aan te wijzen raadsleden(rapporteurs) lopen zowel eind september de begroting, als in mei het jaarverslag over het voorgaande jaar door. In principe is er één rapporteur van een coalitiepartij en één van de oppositie. Aan de hand van een standaardvragenlijst worden de P&C-documenten van een programma of commissie doorgenomen.
 - Het resultaat wordt in een (powerpoint-)presentatie gedeeld met de commissie. De commissie kan die gebruiken om vragen te stellen aan het college.
 - Er is geen document dat voor de raad wordt geagendeerd.
 - Hiermee is nog weinig ervaring bij gemeenten. Er zijn wel voornemens of pilots.

In Haarlem zou dit betekenen dat voor elk programma (6) of elke commissie (4) twee raadsleden (dus 12 of 8 totaal) bij de begroting en jaarrekening (en eventueel Kadernota en bestuursrapportages) enkele dagen onderzoek gaan doen om hun commissie (en daarmee de raad) te ondersteunen.

Voor de besluitvorming over de jaarstukken wordt in de meeste raden weinig tijd genomen. De wens is vaak wel om tot een meer inhoudelijk ‘verantwoordingsdebat’ te komen. Een veelgehoorde constatering is dat het jaarverslag, mede vanwege de aggregatie van gegevens, toch weinig daadwerkelijk inzicht in effecten van beleid en instrumenten geeft.